

Vi går vidare

Berättelserna kan efterhand bli mer innehållsrika med fler och fler fakta som vävts in i historierna på ett naturligt sätt. De kan också bilda underlag för diskussioner som fördjupar förståelsen av naturvetenskapliga fakta och begrepp. Det som i elevernas ursprungliga berättelser är oklart, ofullständigt eller kanske t.o.m. felaktigt från naturvetenskaplig synpunkt, kan i en dialog med eleverna leda vidare till fördjupade kunskaper, ökad förståelse och ett större intresse för naturen.

Det är inte bara eleverna som har glädje av att skapa egna berättelser. Vi vuxna kan använda berättartekniken för att genom muntligt berättande väcka intresse och engagemang hos eleverna.

Utvidga och fördjupa berättelserna

Foga in djuret i sin miljö och låt berättelsen visa på ekologiska sammanhang:

- Hur ser miljön ut?
- Vilka andra organismer finns i djurets närhet? Vilken roll har djuret i näringsväven?
- Har miljön förändrats? Vilka är i så fall orsakerna till detta? Beskriv miljökonflikter och problem som kan påverka djuret. Föreslå lösningar.
- Är arten hotad? Föreslå hur den kan skyddas.

Ett exempel som visar hur faktauppgifter i karaktärsschemat används för att ge stoff till en mer varierad berättelse finns på webbsidan. Berättelsen handlar om myran Myrsan.

Berta Broccoli

Hejsan! En kväll för ett tag sedan låg jag i frid och fröjd i frysen i min lilla plastpåse tillsammans med mina syskon. Då öppnades frysen plötsligt och allting blev ljust. Jag undrade vad som skulle tas ut ur frysen den här gången.

Oftast var det glass eller Mamma Scans Köttbullar. Familjen Söderström tycker om sådan mat, de äter inte så mycket grönsaker, men det är inte bra. I grönsaker, i mig till exempel, finns mycket vitaminer. Jaja, tillbaka till ämnet. Frysen öppnades och till min stora förvåning togs vi i broccolipåsen ut.

Det var en väldigt skakig resa och dottern i familjen, Petra, hällde ut några broccolis. Det var jag, min bror Benke Broccoli och min syster Beata Broccoli. Vi hamnade på en vit liten tallrik och bredvid oss låg tre bacons. Senare fick jag veta att de hette Bo, Bengt och Berit. Petra satte in tallriken i micron, och så värmdes vi. Det var riktigt obehagligt, cellerna i oss kokade. Det var så hemskt att jag helst vill glömma det, så jag hoppar nog över att berätta hur det kändes.

In i munnen!

Sedan kände jag hur en vass gaffel stacks i mig, och Petra stoppade in mig och Bo Bacon i munnen. Hon tuggade och tuggade, det gjorde jätteont! Jag och Bo Bacon maldes sönder och blandades med saliv, det gjorde att Petra lättare kunde svälja oss. I saliven fanns också ett enzym som hette Agda Amylas, och hon började sönderdela stärkelsen i mig. Det kittlade förskräckligt, fast jag sa till henne att sluta! Sedan pressade Petras tunga ner mig och Bo i Petras matstrupe. Det var som ett långt rör, och en massa muskler tryckte ner oss genom strupen till magsäcken... (Läs fortsättningen på webbsidan)

MAJA EKMAN SKOLÅR 8, MARIASKOLAN, MALMÖ

Olika ämnesinnehåll

Berättartekniken kan givetvis också användas till andra typer av berättelser än sådana som handlar om djur. Ett exempel ges ovan på en berättelse som beskriver hur människokroppen fungerar. Ett annat exempel handlar om berättelser med historisk anknytning.

Människokroppen

För att förstå hur människokroppen fungerar behöver man sätta sig in i komplicerade sammanhang. Ett sätt att underlätta förståelsen kan vara att eleverna på ett lekfullt sätt och med egna ord förklarar vad som händer i kroppen. Temat kan till exempel vara vad som händer med maten vi äter, hur den bryts ner i matsmältningskanalen. Maja Ekman, skolår 8, har skrivit en berättelse om Berta Broccoli och hennes syskon Benke och Beata, samt baconbitarna Bo, Bengt och Berit. Läs i rutan ovan om allt förskräckligt som händer dem på vägen genom matsmältningskanalen.

Då och nu

Arbetsmetoden inbjuder till samarbete över ämnesgränserna. Genom att använda Carl von Linnés liv och verksamhet som utgångspunkt kan många ämnesområden bidra till en helhet. Den övergripande frågeställningen kan vara: Hur levde man på Linnés 1700-tal jämfört med idag?

Med hjälp av berättelsen kan vi leva oss in i hur olika samhällsgrupper och individer levde. Vi kan till exempel förstå hur jordbruket fungerade, varifrån maten kom och vad man åt, hur långt den tekniska utvecklingen kommit, vilka sjukdomar som förekom och hur de behandlades, religionens betydelse och hur långt vetenskapen nått, hur det gick till att resa och vilken uppfattning man hade om världen.

I inspirationshäftet Linnélektioner beskrivs Carl von Linnés liv och verksamhet med perspektivet dåtid, nutid och framtid. Underlag till berättelser med utgångspunkt i 1700-talet kan hämtas från detta häfte.

Arbetet kan struktureras enligt nedan:

1. Skapa fiktiva personligheter genom att söka fakta och samla dessa i ett karaktärsschema.
2. Berätta om de olika karaktärerna för varandra – och de börjar leva!
3. Gå vidare och gestalta ett ögonblick i huvudkaraktärens liv, till exempel morgontoaletten, frukosten, en glimt från dagens arbete: när ängen ska slås, säden skördas, ett nytt uthus byggas, när någon blir sjuk eller kanske när småbarnen ska krypa till kojs.
4. Fundera över vilket mål huvudkaraktären har och vilka behoven, önskingarna eller drömmarna är. Med hjälp av fakta från karaktärsschemat byggs ramen till en berättelse. Hinderschemat blir en hjälp att strukturera berättelsen.
5. Låt två eller flera karaktärer mötas. Vilka problem skulle då kunna uppstå? Vilka lösningar finns?

Idéerna kan bli många och berättelserna hur innehållsrika och spännande som helst. Hela arbetsprocessen kan avslutas med att berätta muntligt, skriva, dramatisera eller skapa en film.

